

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

סעודת רעוא דרעוין

פרשת וירא - חיי שרה

שנת תשס"ט לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תקל"ד

"קול רנה וישועה באהלי צדיקים"

ברגשי שמחה ובחדוה עילאה מגישים אנו
ברכת מזלא טבא וגדיא יאה
קדם נזר ראשינו ותפארתינו
כ"ק מרן אדונינו מורינו ורבינו שליט"א
לרגל הולדת הנכד - בן לבנו
הרה"ג הרב יהושע שליט"א
יצו ה' את הברכה שיזכה מרן שליט"א
לרוות רב תענוג ונחת מכל יוצ"ח
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא
לאורך ימים ושנים טובות אכי"ר

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

בסעודת שלישית פרשת וירא תשס"ט לפ"ק

(צ"ר נ-יא) ע"כ. ועל זה התפלל אברהם, אפילו גם כאשר נגדך אין הם נדיקים, וצסציבותו של נדיקים הם נחשזים כרשעים, מכל מקום הם נדיקים 'צחוך העיר', כנגד אנשי סדום המה נדיקים, תשא למקום למען הנדיקים 'אשר צקרצה', כיון שצקרצה כנגד אנשי סדום המה נחשזים נדיקים, תשא להמקום צעזורס.

ובחתם סופר (סו.) כתב לפרש, שצאצן עזרא כתב צחוך העיר, צפרהסיא. וגראה שרצה לומר, אס הם עוזדים ה' צפרהסיא, אף על פי שהם רשעים צנעה ולא יהיו כדאים להנצל, מכל מקום מפני חילול השם, שהעולם סוזרים שהם נדיקים, ואוזדים, ויאמרו השופט כל הארץ לא יעשה משפט, אצל על נדיקים לא התפלל, כי פשיטא שהא-ל לא יעוות משפט ח"ו ע"כ.

ויגש אברהם ויאמר, האף תספה נדיק עם רשע, אולי יש חמשים נדיקים צחוך העיר, האף תספה ולא תשא למקום למען חמשים הנדיקים אשר צקרצה (יח-נג). וצמדרש רבה (מט-ט) אמר רבי יוחנן כל נדיקים שנאמרו צסדום נדיקס כתיב, נדיקס ניצלי [גרועים, כמו פירות הנוצלות] ע"כ. ויש לומר על דרך שכתב רש"י צמה שאמר לוט, ואנכי לא אוכל להמלט ההרה פן מדצקני הרעה ומתי (יט-יט), כשהייתי אצל אנשי סדום, היה הקדוש צרוך הוא רואה מעשי ומעשה בני העיר, והייתי נראה נדיק וכדאי להנצל וכשאצא אצל נדיק, אני כרשע. וכן אמרה הצרפית לאליהו, צאת אלי להזכיר את עוני (מלכים א יז-יח), עד שלא צאת אלי, היה הקדוש צרוך הוא רואה מעשי ומעשה עמי ואני נדיקת צינייהם, ומשבצת אצלי, לפי מעשיך אני רשעה

משמע שאף על הרשעים התפלל, ואחר כך אמר חלילה לך להמית נדיק עם רשע והיה כנדיק כרשע, משמע שלא התפלל אלא על הנדיקים. וגראה ללזה פירש רש"י (יח-כד) שכוונתו היה שאם תאמר שלא יצילו הנדיקים את הרשעים, למה תמית הנדיקים ע"ש. גם להצין לחשוד את ה' השופט אמת שלא יעשה משפט, אמתה. גם מה שתיאר אותו 'שופט כל הארץ', וכי אם לא היה כזיכול שופט כל הארץ, רק שופט עיר או מדינה, אין השופט צריך לעשות משפט.

וגראה דהנה מצינו להלן צפרה, ותרא שרה את בן הגר המצרית וגו' מנחם, ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה, כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק. וירע הדבר מאד צעיני אברהם על אודות בנו. ויאמר אלקים אל אברהם, אל ירע צעיניך על הנער ועל אמתך, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה וגו' (כא-ט). וצ"ל צקול נבואתה ורוח הקודש שלה. ויש להצין הדיון שהיה ציניהם, וכי היה רוצה אברהם להחזיק בצן מנחם עבודה זרה וגילוי עריות ושופך דם, ומאי טעמא הרע לו. ועוד מה לו להאריך על

וייש לומר עוד, דאיתא צמסנה (מכות ה:) על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת וגו' (דברים יז-י), אם מתקיים עדות בשנים, למה פרט לך הכתוב בשלשה וכו', רבי עקיבא אומר לא בא השלישי להקל אלא להחמיר עליו, ולעשות דינו כיוצא באלו [שלא תאמר הואיל ובלאו הוא היתה העדות מתקיימת, לא יעשו בו דין הזמה, לימדך הכתוב שאף הוא מן מקיימי דבר]. ואם כן ענש הכתוב לנטפל לעוברי עזירה כעוברי עזירה, על אחת כמה וכמה ישלם שכר לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה ע"כ. ואם כן אנשי הנדיקים שבסדום, אם צפרהסיא היו נטפלין לעוברי עזירה, לומר אי אפשר לנו בלאו הכי למחות כנגדם, והרעה תהא נעשה גם בלעדנו, והיו נטפלים לעוברי עזירה, אז דין תורה שהם נענשים כעוברי עזירה עזמם, ואין מקום להתפלל עליהם, אלא אם יש נדיקים 'בתוך העיר', שאין הם נטפלים עם העוברי עזירה, על נדיקים כאלו יש להתפלל שינצלו ויגינו על העיר.

אך אחתי צריך ציבור, דנראה שהקרא סותר עצמו דמתחלה אמר ולא תשא למקום למען חמשים הנדיקים,

עבד הכי, הא אמרינן אסור לאעבורי
 אחסנתא אפילו מזרח זינא לזרח
 טבא, וקיימא לן (יומא כח:) שקיים
 אברהם כל התורה כולה ע"ש. אצל
 צאמת עשה קן על פי ציווי ה',
 שאמרה שרה גרש את האמה הזאת
 ואת צנה, כי לא יירש עם בני עם
 יצחק, ואמר לו ה' כל אשר תאמר
 אליך שרה שמע בקולה, לקול רוח
 הקודש שלה, שלא נפיק מיניה זרעא
 מעליא. ובאזרחות חתם סופר צפרשתנו
 (אות קכה) ציין עלה דברי החיד"א
 בספרו חומת א"ת (פ' מולדות אות ה),
 שכתב בשם גורי רבינו האר"ז ל
 דמישמעאל אין צאים גרים, ומעשו
 צאים וכו' ע"כ. וכן כתב בספרו
 מראית עין (עבודה זרה יא:), ובמדבר
 קדמות (ג-ו). ובספר חרדים עה"ת (פ'
 מולדות), ובחקל יצחק (פ' מולדות) ע"ש.

ובתורת משה (פ' פנחס קכא.) כתב
 על דרך זה לצאר, מאי
 שגא זועל ארמית דקנאין פוגעין זו
 (סנהדרין פב.), ולא צשאר עצירות
 החמורות ממנו. ויש לומר דככל
 עצירות כיון שלא נתחייב מיתה על
 אותה העצירה, מדינא אין לנו
 להמיתו, דלמא נפקא מיניה צנין
 דמעלי, ואפילו בהריגת המצרי כתיב

אודות צנו', היה די צאמרו וירע
 הדבר צעיני אברהם, ותו לא. ומהו
 ענין רוח הקודש ונצואה לכאן, שאמר
 ה' כל אשר תאמר אליך שרה שמע
 בקולה.

וכתב צחידושי חתם סופר (כחצות
 ג. ד"ה לא) שמעתי מאצא
 מארי ז"ל שאמר לפרש, על פי מה
 שאמרו (שם) אמר ליה שמואל לרב
 יהודה, שינגא לא תיהוי צעצורי
 אחסנתא, אפילו מזרח זינא לזרח
 טבא, דלא ידיעא מאי זרעא נפיק
 מיניה, וכל שכן מזרח לזרח ע"כ.
 ומעתה ודאי לא הרע לו לשלוח
 ישמעאל על שהיה מנחק, אך הרע לו
 'על אודות צנו', היינו צנו של
 ישמעאל, דלמא נפיק מיניה צנין
 דמעלי, ולא תיהוי צעצורי אחסנתא
 מזרח זינא. ואמר לו הקצ"ה אל ירע
 צעיניך, כל אשר תאמר אליך שרה
 שמע בקול רוח הקודש, שכתה צרוח
 הקודש דלא נפקי מיניה צנין דמעלי
 לעולם, וכי האי גוונא צודאי שרי
 לעצורי אחסנתא ודפח"ת עכ"ד.

ועיין צדעת זקנים (פ' חיי) על
 הפסוק, ויתן אברהם את כל
 אשר לו ליצחק (כה-ה), תימא היכי

הזה ולא תחיה לעולם הצא. אמר ליה מאי כולי האי. אמר ליה משום דלא עסקת צפריה ורביה. אמר ליה משום דחזאי לי צרות הקודש דנפקי מינאי צנין דלא מעלי. אמר ליה צהדי כצשי דרחמנא [סתרי דקוצ"ה] למה לך, מאי דמפקדת אצעי לך למעבד, ומה דניחא קמי קודשא צריך הוא לעביד וכו' ע"ש.

ובתב ציערות דצש (ח"צ דרוש י"ד) ויש להצין מה ענין זה לכצשי דרחמנא, הלל ראה צרות הקודש, והוי ליה למימר סתם, אין לך למנוע צשביל זה ממנאות פריה ורביה. וגם צאמת יתמה, הלל כדין טען חזקיה, אין יעמל ויוליד צנים משחיתים, אשר אציהם הם מחללים ואומרים ארור שזה גדל וזה ילד, ואם כן אם מוכרח להוליד רשעים אף שידע שיהיו רשעים, קללה זו מה טיבה.

אבל הענין כך, כי אמרו גדול שצבעלי תשובה הוא מנשה מלך יהודה, וגדולים צעלי תשובה מנדיקים גמורים (צרכות לד:), ואם כן ראוי לחזקיה להולידו. רק חזקיה ראה צרות הקודש דיווליד רשעים, אבל לא חזא דישצבו צתשובה. ועל זה השיב לו ישעיה, כי חזקיה השיג צרות הקודש

(שמות צ-צ) וירא כי אין איש, פירש רש"י שראה צרות הקודש אין איש עומד להתגייר מורעו לעולם, דאי לאו הכי לא היה הרגו, מכל שכן צישראל שעובר עצירה לשעה. אבל צבעל ארמית כתיב (מלאכי צ-צ) יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער ועונה וגו' ומגיש מנחה, ודרשו חז"ל (סנהדרין טס) לא ער צחכמים ולא עונה צתלמידים, ואם כהן הוא לא יהיה לו צן מגיש מנחה לה' צצא-ת, ואם כן לא נפיק מיניה צנין דמעלי, לכן מותר להרגו עכ"ל.

והנה צרש"י כתב, כל אשר תאמר אליך שרה שמע צקולה, שהיה אצרהם טפל לשרה צנציאות (שמו"ר ח-ח) ע"כ. וצגמרא (מגילה יד.) אמר רבי יצחק יסכה זו שרה, ולמה נקרא שמה יסכה, שסכתה צרות הקודש ע"כ. ויש להצין למה תיאר צצואתה של שרה צלשון יסכה 'שסכתה' צרות הקודש, ולא מצינו כן צשאר הנציאים. ונראה דאיתא צגמרא (צרכות י.) צמה שאמר הכחוצ (ישעיה לח-ח) צימים ההם חלה חזקיהו למות, ויצא אליו ישעיהו צן אמוץ הנציא ויאמר, כה אמר ה' צצא'ת לו לציתך כי מת אתה ולא תחיה וכו'. מת אתה צעולם

גם שם זכתה לראות ולהשיג, וראתה כי יהיו צנין דלא מעלי, ולא יזכו לתשובה לעולם. ולכן אמר ה' לאברהם, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, כי אברהם טפל בצניאות לשרה, והיא רואה יותר מאברהם, שאברהם לא משיג רק דרך הכסף הכבוד, ושרה משגת גם בכבשי דרחמנא, גם בהחמירות שחומר ה' תחת כסף כבודו.

ובזה נבא חזרה לתפלתו של אברהם על סדום, הן ראה אברהם כי אנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד, וחטאתם כזדה מאד, אמנם חשש הלא יתכן דנפיק מינייהו זרעא מעליא, וגם כאשר הם עצמם רשעים, מכל מקום יש לחוס עליהם בצביל נשמות הדיקים שהם בקרבם. והרי משה רבינו כאשר הרג המצרי, ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי (שמות 3-יב), וברש"י שאין איש עתיד לנאת ממנו שיחגייר (ילקוט רמז קסז) ע"ש. וכמו כן יתכן שמאנשי סדום ועמורה יאלו לדיקים, והם יגינו על אבותיהם. וזה שאמר האף תספה ליק עם רשע, היינו הדיק שכלול וטמון בהרשע בתוכו ובקרבו. ואולי יש חמשים לדיקים בתוך העיר, שדרשו

דרך כסף הכבוד שמשם ישיגו רוח הקודש, וצעל תשובה הקצ"ה חותר חמירה מתחת לכסף הכבוד, וצפרט צמנשה אשר דרשו (סנהדרין קג.) ויעתר לו, אל תקרי ויעתר אלא ויחתר, אם כן אי אפשר להשיגו ברוח הקודש דרך כסף כבוד. וזהו טענתו צהדי בכשי דרחמנא, כי זהו מקודות ה' שעושה בהנע ממלאכי השרת וזרות קדישי אשר בכסף הכבוד, ואם כן אי אפשר לך להשיגו ברוח הקודש, ולכך השען על צוראך ועשה כמזותיו ואל תדאג ע"כ.

וביעתה יש לומר דגם אברהם ראה ברוח קדשו דלא נפקא מישמעאל צנין דמעלי, ומותר להעביר אחסנתא מצרא צישא לצרא טבא, אמנם חשש כי יתכן שיזכו לתשובה, כמו ישמעאל עצמו שעשה תשובה (צבא צהרא ט:), וזהו מכבשי דרחמנא שאי אפשר לנציא להשיגו, ועל כן גם אם ישמעאל לא יזכה לתשובה, הרע לו על אודות צנו של ישמעאל, כי יתכן שמצניו וצני צניו ישובו אל ה'. אמנם שרה היתה עדיפא בצניאות מאברהם, והיא השיגה גם הנעשה בצתרי סתרים, וסוכה ברוח הקודש, גם מה שהוא מוסתר ומסוכך בהסתר,

אברהם, וישלח את לוט מתוך ההפכה, בהפוך את הערים אשר ישב בהן לוט (יט-כח). ועיין ברש"י מהו זכירתו של אברהם על לוט וכו' ע"ש. ולפי מה שנמצא, הרי תפילתו של אברהם היא שינצל מי שטמון בהם דורות שעתידין להחגייר. והנה בלוט נאמר, ויבחר לו לוט את כל כנען הירדן וגו' (יג-יא), וברש"י על שהיו שטופי זימה בחר לו לוט בשכונתם (הוריות י:) ע"כ. וה' אמר אל אברהם אחרי הפרד לוט מעמו (שם יג-ד), וברש"י כל זמן שהרשע עמו היה הדבור פורש ממנו (תנחומא ויאל י) ע"כ. ואם כן מצד עצמו אינו ראוי להנצל. אבל בתוכו היה טמון שמי פרידות טובות, רות המואביה ונעמה העמונית (בבא קמא לח.), וממנו יאל כל מלכי בית דוד וזרעם עד דוד מלכה משיחא. ואברהם התפלל האף תספה לדיק עם רשע, שלא יאבד הרשע בזכות הדיק אשר בתוכו, ועשתה תפלתו רושם על לוט שינצל, וזהו ויהי בשחת אלקים את ערי הכנען ויזכור אלקים את אברהם, וישלח את לוט מתוך ההפכה.

ובתפלה זו שהתפלל אברהם על אנשי סדום אמר לה', הנה נא הואלתי לדבר אל אדני ואנכי

חז"ל (גדרים לז:) עיר קטנה ואנשים בה מעט (קהלת ט-ד), עיר קטנה זו הגוף, ואולי יש לדיקים בתוך העיר, ולא תשא למקום למען חמשים הדיקים אשר בקרבה, שהם עדיין בקרבה בתוך תוכם.

חליצה לך מעשות כדבר הזה להמית לדיק עם רשע, הדיק שהוא עם הרשע ציחד בתוכו. השופט כל הארץ לא יעשה משפט, שופט בשר ודם לא רואה אלא מה שלפניו, אבל שופט כל הארץ, דור ודור עד עולם, רואה גם הדיקים שעתידין לנאת מהם, ולא יעשה משפט, המשפט שהורה בתורתו די' לחוש דנפיק מינייה זרעא מעליא, הלא אתה שומר התורה, וזהו משפט התורה צירופה, דלא תהוי בעצורי אחסנתא. וכן מצונו במסור דאסור לאבד ממונו, דלמא הוה ליה זרעא מעליא, וכתיב (איוב כו-ז) יבין רשע ולדיק ילכש (בבא קמא קיט). וכן הוא משפט התורה בעצורי עצירה שאין לפגוע בהם, רק בצועל ארמית, דחיישינן דלמא נפיק מינייה זרעא מעליא.

ואמר הכתוב, ויהי בשחת אלקים את ערי הכנען, ויזכור אלקים את

ישמעאל ומאנשי קדום, יש לומר דאיתא
 בספיה"ק אגרא דפרקא (אות קכו) בשם
 הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב
 ז"ע, על מה שהוא מן התימה,
 שאנחנו רואין כמה פעמים הילדים
 בקטנותם הולכים לצית רצם ומתמידים
 בלימוד תורתם, ומתפללים בזווה
 ועונין אמן יהא שמייה רבא, ואמן,
 ומיישרים אורחותם, ואחר כך
 כשמתגדלים מתהפכים ח"ו במדות
 גרועות ומצטלים התורה והתפלה
 וכיוצא, ומאין יתהווה זה, הרי התורה
 שלמדו בקטנותם, והוא הצל שאין צו
 חטא (שבת קיט:), היה מהראוי שתעמוד
 למשען להם ויוסיפו אומץ בנפשותם כי
 מנזה גוררת מנזה. ואמר הוא ז"ל
 שהוא על שאבותם האכילו אותם ממון
 גזל, שסיגלו על ידי משא ומתן שאינו
 באמונה, ונתפטמו באיסורים, ושז להם
 לזשר מצשרם, ועל ידי זה נולדים להם
 תאוות ומדות גרועות. והביא לראיה
 מופק העוף, על שנהנה מן הגזל לא
 נתקרב לגבי המוצח כי לא לרצון יהיה
 (ויק"ר ג-ד), והגם שהעוף לא נטוה,
 הנה השי"ת שונא החמס עכ"ד.

עפר ואפר (יח-כ). וברש"י כבר הייתי
 ראוי להיות עפר על ידי המלכים,
 ואפר על ידי נמרוד, לולי רחמין אשר
 עמדו לי (צ"ר מט-יא) ע"כ. והיינו כי
 אברהם היה מופלג בענותנותו, וכמו
 שאמר ה', נתתי גדולה לאברהם אמר
 לפני ואנכי עפר ואפר (חולין פט:),
 וראה כל הטובות שעושה עמו, ואזרם
 כד מאלד במקנה בכסף וזזהב, וחשב
 שאין זה זכותו, אלא זכות דורותיו
 אחריו, יצחק ויעקב שצטי י-ה, הרי
 שה' חונן את האדם בשביל דורותיו.
 וזהו צחי' עפר, אשר לכשלעצמו אין
 צו חפץ, וחשיבותה היא רק בשביל
 שמוציאה פירות ותצוהה לזאי עולם.
 וכה החשיב עצמו אברהם לעפר
 שחשיבותה היא בשביל פירותיה. ולכן
 הואלתי לדבר אל ה', לבקש על
 הרשעים זכות הדיקים שעתידין
 לזאת מהם, כי הרי גם אנכי עפר
 ואפר, אין חשיבות בעצמי, וה' משפיע
 לי רוב טובה בשביל הדורות העתידין
 לזאת ממני. ועבור פירותיו הציל את
 האילן, ומטעם זה יש לחוס גם על
 קדום, דלמא נפקי מינייהו זרעא
 מעליא.

ובמקום אחר ציארנו כמה שאמר ה'
 לנת, קץ כל זשר צא לפני
 כי מלחה הארץ חמס מפניהם (בראשית

ובטעם הדבר דלא נפקי גרים
 וזרעא מעליא מצני

ובדבר הזה מצינו גם ככנעני, דמבואר באור החיים הק' (פ' מולדות כח-ה) שהקפיד אברהם לבצתי קחת לו אשה מהם, גם יצחק נזהר ליעקב על זה, כי הוא מושלל מנפשות הקדושות, וכל צנותיו חלק רע ומתועב וכו'. ותמצא כי ממין האומות עד היום עודם מתקצצים ובאים גרים וחסים בכל קודש, אשר לא שמענו מימי קדם כי נתגייר גם כנעני כשאר העמים, וזה יגיד דצרינו וכו' ע"ש. והנה אנשי סדום הם מכנען, וכמו שאמר הכתוב, ויהי גבול הכנעני וגו' באכה סדומה ועמורה ואדמה וצביים עד לשע (י-ט). ולכן לא השאיר ה' מהם מאומה, ולא חשש על הצדיק שהוא בקרב הרשע בחוץ תוכו, כי אין זהם שום טוב, ואין זהם זרעא מעליא.

וזה עולה גם כן עם מה שנתבאר לעיל, כי הכתוב אומר (משלי כג-ו) אל תלחם את לחם רע עין, ואל תתאו למטעמותיו, כי כמו שער בנפשו וגו', פתך אכלת תקיאנה וגו'. והיינו שנשאר בלחמו קליפה של טומאה ואכזריות שמשחית את האוכלו, ולכן גם כאשר אכלת פתו תקיאנה. ולכן אנשי סדום שלא

כי אילו ראה ה' דנפקא מינייהו זרעא מעליא לא היה מאדסדס צמי המבול, אבל קץ כל צער בא לפני, אני רואה ומכיר עד סוף וקץ של האנשים הללו, ואין יכולם מתום, ולית זהו זרעא מעליא. וסיבת הדבר הוא, כי מלחה הארץ חמם, ומפטמים צניהם מממון גול, וזהו נעשה ענמם וצערם חתיכה דאיסורא בתאוות וצמודות רעות, ונכרת מהם כל נתח טוב.

והנה על ישמעאל אומר מלאך ה', והוא יהיה פרא אדם, ידו בכל, ויד כל צו, ועל פני כל אחיו ישכון (טז-יז). ופירש רש"י ידו בכל, לסטים ע"ש. ומי שאומנתו לסטות וגזל, הרי גם דורותיו אחריו יתגדלו כבר להיות פראי אדם, ולכן לא נפק מינייהו זרעא מעליא, ואין זהם גירי אמת. ויש לומר דזהו שסיים הכתוב, ועל פני כל אחיו ישכון, כי בכל האומות ישנם נשמות נדחות מקדושה, אשר צמשך הימים הם עוזבים האומה ואמונתם ומתדבקים בקרב ישראל. לא כן ישמעאל, כיון שידו בכל, לסטים, לא יוכל לנאת ממנו טוב, ואומה זו על פני כל אחיו ישכון, הוא נשאר ציחד עם אחיו, ולא יפרד מהם לצד הקדושה.

לדין, אומרים לו נשאת ונתת באמונה, קבעת עמים לחורה, עסקת צפריה ורציה וכו' ע"ש. ומקדימין שאלת משא ומתן באמונה, קודם לשאלת עסק פריה ורציה. כי מי שאין משאו ומתנו באמונה, וזוהי יפרנס בניו וציתו אחריו, הרי סופו דנפיק מיניה בניו דלא מעלי, ומה צנע לו לעסוק בצפריה ורציה, ועדיפא ליה רני עקרה לא ילדה (ישעיה נד-ה), שלא ילדה בניים לגיהנם (ברכות י.), וכמו בחזקיהו המלך, ורק לאחר שיוכל להשיב על משאו ומתנו שהיה באמונה, אז שואלין שוב עסקת צפריה ורציה.

החזיקו יד עני, ולא נתנו מקום לאורח לבוא, מחמת צרות עין לאחרים, ומנעו חסד מפתח, הרי אוכל כזה שמפטם בהם בני ציתו, יהיו פירותיהם כיוצא בהם, וכאמה כן צתה, ואין בהם זרעא מעליא, ונאכדו מהקהל. — וזה מוסר השכל שאין לרחק שום נפש מישראל, ויבין רשע ונדיק ילצש, דלמא נפיק מיניה זרעא מעליא. אך זהו רק כאשר עכ"פ מאכלו בהיתר ולא באיסור.

ובזה נראה צמה שאמרו חז"ל (שבת לא.) צמעה שמכניסין אדם

בסעודת שלישית פרשת חיי שרה תשס"ט לפ"ק

וישמעאל, ואיך אמרו שכל ימיה היו שוין לטובה. ובצעל הטורים רמז, 'ויהיו' חיי שרה, מנין 'ויהיו' היו עיקר חייה משולד יחזק, וכל ימיה לטובה היו קב"ז שנה (וזהו חיי קבג.) ע"ש. — ולהלן בצרעה, ויקם אברהם מעל פני מחו וידבר אל בני חת לאמר וגו', תנו לי אחות קצר עמכם (כג-ג). ויש לדקדק על אריכות הלשון 'ויקם מעל פני מחו', דלכאורה מיותר.

וידיחו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה (כג-ה). וצ"ש"י לכך נכתב שנה בכל כלל, וכלל, לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו, צת ק' צבת כ' לחטא וכו', וצת כ' צבת ז' ליופי (צ"ר נח-ה). שני חיי שרה, כולן שוין לטובה ע"כ. וכבר דקדקו המפרשים, דרוז שנותיה של שרה היו צנער, עקרה תשעים שנה, ואחר כך צרת צית פרעה וצית אבימלך, הגר

קראוהו כן, כי צהיית שהוא גלגול אליעזר, ועליו אמר לזן צוא צרו"ך ה' למה תעמוד בחוץ ואנכי 'פניתי' הצית ע"ש. ולפי דרכו יש להוסיף רמז צוא גלגול אליעזר שאמר, ועתה אם ישכס עושים חסד ואמת את אדוני הגידו לי, ואם לא הגידו לי, 'ואפנה' על ימין או על שמאל (כד-מט). וידוע דברי האר"ז"ל כי גלגול הראשון נקרא אב, וגלגולו השנית קרוי צן (הוצא גם בחיד"א דצ"ש לפי ג-טו). ולכן נקרא כלב צן יפונה, שבגלגולו הראשון היה אליעזר. - אמנם עדיין יש להבין קשר הדברים, שאליעזר נתגלגל בכלב דייקא, ולמה הזכיר את אליעזר בשם יפונה, שאמר ואפנה על ימין או על שמאל.

ונראה בהקדם מה שנאמר צפרשתינו, שאמר אליעזר, ואצא היום אל העין (כד-מד), וצ"ש"י היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפלה לו הארץ (סנהדרין נה). ע"כ. וכתב בערוגת הצ"ש לבאר, על פי מה דאמרו רבותינו ז"ל (צ"ר ה-ו) למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה ע"כ. ונראה לבאר ענינו צס"ד, דהנה כל מעשה צראשית לדעתם נצראו ולצ"ציונם נצראו (חולין ס)., ופירש רש"י שהש"ת שאלם בתחלה

ולד"ץ צפרשה, ויאמר צוא צרוך ה' למה תעמוד בחוץ וגו' (כד-לא). ובמדרש רבה (פ-ו) אמר רבי יוסי צר דוסא כנען הוא אליעזר, ועל ידי ששרת אותו נדיק באמונה יצא מכלל ארור לכלל צרוך ע"כ. ובלקוטי חורה להאר"י ז"ל צפרשתינו כתב ענין אליעזר עבד אברהם, הנה תחלה היה בכלל ארור, כי נשמתו היה צקדושה שניתנה בקליפה הארורה וכו', ואחר כך הוצרר יותר ונתגלגל בכלב צן יפונה. ולכן צעת שנשחלחו המרגלים כתיב (צמד"ר יג-כב) ויצא עד חצרון, אמרו רז"ל (סוטה לד:) שצא להשתטח על קברי אבות כי בתחלה היה עבד אברהם ראשון שבאבות ושם הלך להתפלל. ולכן היה מתענה כל ימיו, כמאמרם ז"ל (סוטה יב). שנקרא אשתחור שנשחרו פניו מפני התענית, כדי שיצא לגמרי מכלל ארור הא' עכ"ל.

ובתב עוד שם, ולכן היה נקרא בשם כלב צן יפונה, ובאמת היה שם אציו חצרון וכמו שנאמר (דברי הימים א ג-יח) וכלב צן חצרון הוליד וגו', וכבר הקשו כן חז"ל (סוטה יא:), ודרשו צן יפונה, צן שפנה מעצת מרגלים ע"ש. אך לפי הג"ל

ובאמת יש ליקח מוסר השכל מהעצד הנאמן אליעזר, שהיה צן משק ציתו של הצרהם אצינו ע"ה זה רבות צשנים, והנה חשצ מחשצות שיזכה להדבק צורע קודש הלזה ולהחתן עם הצרהם אצינו ע"ה, ומי יודע כמה שנים רבות שהיה מחשצה זו נגמרת אללו, ועתה צפתע פתאום אמר לו הצרהם אני צרוך ואתה ארור ואין ארור מתדבק צצרוך. אם כן היה ראוי לאליעזר להתרשל צעצודת אדונו, כיון שרואה תוחלתו נכזבה, ולעולם לא יגיע למעלה שדימה צנפשו להגיע אליה. ואף על פי כן יש לראות כמה היה אותו עצד עוצד עצדותו צאמונה לאדוניו.

וזדו שאמר אליעזר ואצא היום אל העין, ופירש רש"י מכאן שקפלה לו הארץ. דיט לומר זה שרמו אליעזר עצד הצרהם צצריו, דהיום הגיע למדרגת מה שנאמר עיני צנאמני 'ארץ', דעד עתה לא היה רואה שעצודתו היא צאמת וצאמונה, כיון שהיה עומד ומנפה שיזכה להתחתן עם הצרהם אצינו ע"ה, אצל אחר שאמר לו אין ארור מתדבק צצרוך, ומכל מקום לא התרשל צעצודתו שמע מינה דהוא עצד נאמן.

אם רצונס להצראות צתכונה זו שנצראו. ואס כן ראוי היה לארץ להשיצ, רצש"ע כיון שהשמים וכל צצאס הם צרואים רוחניים, ועומדים צמרוס לעצוד עצודת הקודש, מפני מה אהיה אני וכל צצאי צעולם השפל הזה, נצרא מחומר גס ועצ כל כך. אצל כיון שחפץ השי"ת היה שיהיה העולם נצרא על אופן זה, שהצין הצורא כל העולמים ית"ש, דמן הצורך שיהיה גס הארץ ומלואה לתכלית הנרעה, לא היתה מסרבת מלהצרא כפי רצונו ית"ש. והיינו דאמרו חז"ל שנקרא שמה ארץ על שרצתה לעשות רצון קונה. וממנה נקח מוסר השכל, לצל יתרעס האדם לאמור, מפני מה נשתניתי שאי אפשר לי להיות מיושצי צית המדרש ולעצוד את השי"ת צאופן זה, או שלא ניתן לו שכל חריף ומחודד, ואילמלי נצראתי כן הייתי עוצד השי"ת. דכיון דצורא כל עולמים ית"ש נפה והציט שהוא ראוי להצראות צתכונה זו, אם כן ראוי לו שיצקש להגיע לשלימותו על פי זה הדרך רק שיהיה צאמונה. והיינו דאמר הכתוב (תהלים קא-ו) עיני צנאמני ארץ לשצת עמד, שיעצוד את השי"ת צאמונה צצחינת ארץ שרצתה לעשות רצון קונה וכו'.

מפני רצון אדונו, ואם זהו החלטת אברהם, הוא יעשה כל מה שצידו לצדע רצונו.

והיינו דפירש רש"י מכאן שקפנה לו הארץ, דעבודת הארץ נמי היתה על פי צחינה זו ע"כ.

ובעין דבר זה היה גם אל המרגלים, ששלח אותם משה לתור את הארץ, להכניס את ישראל לארץ ישראל, והם סיכלו את ענת ה' לקרר את ישראל מליכנס לארץ. וכתבו המפרשים בטעמם, שהיתה כוונתם לשמים, הן ישראל יושבים במדבר, לא חסר להם שום דבר, ואין הם מוטרדים מעסקי העולם, אין להם עמל פרנסה, הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, לחם אצירים שמלאכי השרת אוכלים. אין צריכים לצנות בתים, הן מוקפים בענני הכבוד. אין צריכים לצגדים, שמלתך לא צלתה מעליך (דצרים ח-ד), וצרש"י ענני כבוד היו שפין בכסותם ומגהלים אותם, וכמו שהיו גדלים, גדל לצושן עמהם, כלצוש הזה של חומט שגדל עמו (שהש"ר ד-יא) ע"כ. והיו יושבים על התורה והעבודה יומם ולילה בלי שום מפריע. וכעת כאשר יצטרכו ליכנס לארץ, יתצטלו מתורה ועבודה, שצע שנים שכצשו ושצע שחלקו. ואחר כל זאת, יופסק המן, ויצטרכו לנהוג מנהג דרך ארץ, חרישה וזריעה וקצירה וכו'

ולתוספת ציבור יש לומר, כי הגה מה שאמר אליעזר אלי לא תלך האשה אחרי (כד-לט), אשר משם דרשו אלי כתיב, שהיה מחזור למנוח עליה שיאמר לו אברהם להשיאו בתו, לא נאמר כאשר דיבר אליעזר אל אברהם, אלא כאשר סיפר זאת בצית בתואל. ויש לומר כי אליעזר קיבל דברי אברהם, שאין ארור מדבק בצרוך. אבל כאשר שרת אותו נדיק בצמונה, והלך לארם נהרים, וראה אותו לצן ואמר לו בוא צרוך ה', שינא מכלל ארור לכלל צרוך, אם כן כעת נתעורר אללו העילה להשיא את בתו ליצחק, שהרי גם הוא צרוך. וכאשר ראה שהם מהססים להשיא את רבקה, ואמר להם, ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל, אז היה לו מקום להוציא מאויו נפשו, להתחתן עם אברהם, וליקח לבתו את יצחק עולה תמימה. ואף על פי כן לא צלצלו נגיעותיו את דעתו, ועשה גם להלאה שליחותו בצמונה, וציקש אותם אל תאחרו אותי וה' הצליח דרכי, וקפנה לו מדת הארץ לצטל רצונו

הארץ מה הוא כנ"ל, להתזונן מהארץ וללמוד דרכיה, וראיתן על האזנים, איך נולדה הארץ, שרצתה לעשות רצון קונה גם כאשר היא נגד כבודה ורצון עצמה, ולא רצתה צדק רצון אלא ברצון קונה. כן תתנהגו גם אתם, וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה', שצכל מצד יכולין לקיים מצות ה', וגם צישוצ הארץ צעניי גשמיים ישראל מלאים מצות כרמון, ויש לצטל דעת עצמו לפני דעת קונו.

אמנה המרגלים לא למדו דבר מהארץ, זולת כלצ ויהושע שאמרו טובה 'הארץ' מאד מאד (ד-ז), וציטלו דעתם למלא שליחותם בצמונה. וכלצ שהיה צגלגולו הראשון אליעזר, שמילא שליחותו של אברהם בצמונה, וסילק אז כל רעונותיו, הלך כעת להשתטח על קצרי אצות צחצרון, אשר שם מונחים אברהם ויחזק, לעורר זכותם, שיתפללו עליו שיוכל גם עתה לעשות שליחותו בצמונה, כמו שעשה לאברהם צשליחותו לנישואי יחזק, כי כעת חוזר ועומד על אותו נסיון שהיה לו אז. ולכן קראו הכתוב כלצ צן יפונה, כי אליעזר אמר אז, ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל, ואז כבר יא מארור לכלל

וכו', לצנות צתים, לתפור צגדים וכו' וכו'. ומה להם כל זאת. והעולה על כולן שמה שמת ויהושע מכניס, ויצטרכו להיות צלי רצי כמה שפני חמה, על כן סיצצו שישאיר ה' אותם עוד ארבעים שנה צמדבר.

ובישה רצינו הרגיש כל זה, ולכן נאמר אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ וגו', ויאמר אליהם עלו זה צנגצ וגו', וראיתם את הארץ מה הוא וגו', ולקחתם מפרי הארץ וגו' (יג-טו). והיינו ששלח אותם מתחלה לתור את 'הארץ', המדה של מהות הארץ, שציטל דעתו צציראתו לדעת קונו, ולא הסתכל על טובתו וכבודו, אלא הקדיש עצמו לעשות רצון קונו. וראיתם את הארץ מה הוא, איך רצתה לעשות רצון קונה גם כאשר היתה נגד רצון עצמה, ולקחתם מפרי הארץ, תקחו לקח ולימוד מפירותיה, ללמוד ממעשיה ולהתנהג ככה. — וזאת תורה המסורה ג' פעמים וראיתם, וראיתם את הארץ מה הוא, וראיתן על האזנים (שמות א-טו), וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' (צמדבר טו-לט), כי מושצ הלידה נקראת צשם אצנים, ואמר להם משה, וראיתם את

ומצקשים עליהם אל תשליכנו לעת זקנה ככלות כוחינו אל תעזבנו. ושרה אמנו קיצלה כל הזמנים הללו באותה אהבה, וכולן היו אללה שוין לטובה, והתקופות של שנות שבע, ושנות עשרים, ושנות מאה, היו אללה שוין, תמיד נהלתה צפניה, לקבל הכל בשמחה וטוב לבב.

והנה איתא בזוהר הק' צפרשתינו (קמ"ח): אמר רבי שמעון בשעה שהכניס אברהם את שרה צמעה, קמו כנגדם אדם וחוה ולא ראו לקבלה להקבר שם. אמרו אנו עדיין בצושה לפני הקצ"ה בשביל אותו החטא שגרמנו, ועמה תתוסף לנו צושה מפני המעשים טובים שצבם. אמר אברהם אנא זמין לאלהא קמי קוב"ה צגינך דלא תכסיף קמיה לעלמין. מיד ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, מאי ואחרי כן, בתר דקביל אברהם עליה מלא דא. אדם חזר ונכנס למקומו, אבל חוה לא ראתה, עד שפייס אותה גם כן, ואעיל לגבי אדם וקביל לה צגיניה. הה"ד ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב אלא את שרה, לרבות את חוה, וכדין אחיישבו בדוכתייהו כדקא יאות ע"ש.

צרוך, וחזרה הנגיעה שלו, שכאשר ינטרך לפנות על ימין או על שמאל, אולי יסכים אברהם לישא את בתו, שהרי סוף כל סוף הוא דולה ומשקה מתורת רבו לאחריים, והוא עוד חשוב צמעלתו כלבן הארמי, ואף על פי כן לא נחצלב, אלא השלים שליחותו צמונה, כן צמדה זו פעל כעת, סילק כל רצונותיו, גם נגיעות רוחניות של תורה ועבודה צמדבר, וכל מעיינו היה רק להשלים שליחותו צמונה.

ולמדריגה זו זכה גם שרה אמנו, שמסרה וציטלה תמיד כל רצונה ושאיפתה לרצון ה', וה' הטוב צעיניו יעשה והיא תקבל הכל באהבה. והנה ימי הילדות עד שבע שנים, המה ימים נעימים להילד צלי טירדות ודאגות, ושזו יוסיף דעת יוסיף מכאוב, ומתחילין ימים של צנין, ללמוד ולהצין, וצן שמונה עשרה לחופה, לישא אשה ורחיים על לארו, וצן עשרים לרדוף לנורף פרנסתו ולצנות ציתו. ושזו ימי הנעורים וימי האמצעיים עד שנעשה זקן ושבע ימים, אשר תקופה זו יש זמנים שונים, ימים של דאגה, וימים של שלווה ונחת מצנים וצני צנים. ושזו צאים ימי הזקנה, שחשכו המאורות,

האדם, ויזר ה' אלקים את האדם
 עפר מן האדמה, ויפח באלפיו נשמת
 חיים, ויהי האדם לנפש חיה (בראשית
 3-1). ועל יצירה זו אנו מזכרין בצרכת
 אירוסין, ברוך אתה ה' יוצר האדם,
 וסומכין לה הצרכה שהכל זרא
 לכבודו. ונראה דהנה האדמה הוא
 היסוד הנמוך ביותר מכל היסודות,
 ולמה זרא ה' את האדם מוצחר
 הצריחה מיסוד העפר. ונראה כי
 צהיות שחיי האדם מלא טירדות
 ודאגות וימי זער של מאורעות שונות,
 שכל אדם עוזר עליהם צמשך ימיו.
 ורצה ה' בטובת האדם שיוכל לקבל
 הכל בצמחה וטוב לצב, שיהא האדם
 מרוצה בכל מה שמזמין לו ה',
 ולהכיר כי רק ה' הטוב יודע מהו
 טובו באמת. על כן זרא אותו ה'
 עפר מן האדמה, כי הארץ צצריחה
 רצתה לעשות רצון קונה, וציטלה
 דעתה רק עבור רצון ה', שהיא
 עצמה לא היתה מרוצה בתוארה
 וסוגה, ואף על פי כן כיון שזהו רצון
 ה', אין לה שום שאיפה אחרת
 וקיצלה באהבה. וכיון שאדם יסודו
 מעפר, הרי יהיה יסודו גם בתכונת
 נפשה הפנימית של האדמה, להיות
 שבע רצון ומרוצה בכל מה שיזמין לו
 ה' צמשך כל ימי חייו.

ונראה לבאר הדברים, צמה זכתה
 שרה שאדם וחוה יהיו
 משוכנע מאצרהם להניחה להקצר
 ציניהם. והוא דאיתא צמשנה (אבות 3-7)
 צטל רצוק מפני רצונו כדי שיצטל רצון
 אחרים מפני רצונך ע"כ. וכיון ששרה
 ציטלה תמיד רצונה מפני רצון ה', שכל
 ימיה היו שוין אצלה לטובה, ונהלתה
 על פניה היתה צכל עת ועידן, צימי
 זער כמו צימי שלוה, על כן הוצרכו
 אדם וחוה לצטל רצונם מפני רצון
 שרה, שכבודה להקצר צמערת המכפלה.

ובאמת אצרהם עצמו השיג כי יתכן
 שיתציישו אדם וחוה, ולא
 ירצו ששרה אמנו תקצר עמהם אצל
 כאשר התצוין צמעשיה של שרה,
 שתמיד ציטלה דעתה מפני רצון ה',
 על כן גם אחרים יצטלו רצונם
 עבורה. וזהו שאמר הכתוב, ויקם
 אצרהם מעל פני' מתו, כאשר התצוין
 אין תמיד היתה נהלתה צפניה, צכל
 תקופות שנות ימי חייה, מזה קם
 ונתעודד לבקש מאת בני חת שימכרו
 לו את מערת המכפלה, לקצר שם את
 שרה, כי היה צטות שיתצטלו רצון
 אחרים מפני רצונה.

ולשמוחת חתן כלה נוסף צזה,
 שהכתוב אומר צצריחה

הקישויים המתהוים אחר כך בחיים, וצריכין לשמח את החתן והכלה שבונים כעת ציתם, על כן מתחילין לצרך שהכל צרא לכבודו, שיזכור תמיד שתכלית צריאתו הוא לכבד את בוראו, וכל מה שיש בעולם צרא ה' לכבודו, ומכל דבר ומכל מאורע יוכל להנמיח ממנו כבוד לקונו. ואז נותן שבת והודאה על יצירת האדם, שקראו ה' אדם על שם שיסודו מעפר האדמה, שזה נותן לו חיות לרוח תמיד בכל מצויו לעשות רק מה שהוא רצון קונו, ולבטל רצונו מפני רצון ה'. ואז כאשר ירגיל עצמו בזה, יהיה מאושר ושמח וטוב לב תמיד כל הימים, ויזכה שיתבטל רצון אחרים מפני רצונו.

וזדו שאמר הכתוב, וייר ה' את האדם עפר מן האדמה, ולמה עשה ה' ככה לצרוא את האדם שיהיה מעלתו גדולה יותר ממלאכי השרת, מיסוד העפר הפחותה על זה אמר, ויפח באפיו נשמת חיים, שצוה נפח בו חיות, שלא יפול רוחו בהמאורעות השונות שעוזרים עליו, אלא יהא בו כח הארץ, שרצתה לעשות רצון קונה, וצוה נתהוה האדם לנפש חיה, מלא חיות בכל עת ועידן, ויהא מרוצה בדרכי ה' אתו בכל, כמו הארץ אשר לא רק שעשתה רצון קונה, אלא רצתה בחשק, וחיות לעשות רצון קונה.

ולכן כאשר האדם נושא אשה, ונוטל ריחיים על נוארו, עם כל

